

m^Y & φ
f Ω a
Σ

Od objevu knihtisku se postupně ustálila pravidla sazby; zásady např. určující, jaké volit písmo, jak umístit text na stránce, kde vysadit mezery. Počítačová sazba dala uživatelům obrovské možnosti, které – bez znalostí typografických zásad – mohou vést k hrůzným výsledkům. Efektivní výroba školní publikace (ročanky, sborníku) i tvorba seminární práce předpokládají dobrou přípravu na úrovni rukopisu.

V tomto textu uvádíme základní pravidla pro úpravu rukopisu psaného textovým editorem počítače; nevěnujeme se grafické úpravě a typografické osnově textu (např. volbě písma, úpravě nadpisů i základního textu). Pravidla uvedená v tomto přehledu platí obecně pro všechny typy dokumentů; grafickou úpravu vyžadovanou navíc pro seminární práci či pro příspěvek do sborníku popisujeme v jiných pokynech.

Základní *typografická* pravidla

Honsoft
2015

Jan
Voženílek

h Ž
A τ 9
Σ ů w j %

Příprava některých textů použitých v této publikaci byla podpořena projektem

ŠABLONY GYMNÁZIA F. X. ŠALDY

CZ.1.07/1.5.00/34.0160

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

Příprava textu a interpunkce

Obecné zásady

- **Odstavec** představuje blok textu ukončený „neviditelným“ znakem konec odstavce (¶), tento znak vkládáme stisknutím klávesy Enter. Zásadně nemačkáme Enter na konci každé řádky.
- Pro odsazení začátku odstavce nepoužíváme tabulátor ani několik mezer. Je-li odsazení požadováno, nastavíme je ve volbách stylu odstavce. Pokud chceme vidět, na kterém místě odstavec končí (kam jsme znak konce odstavce vložili), můžeme toto místo zviditelnit volbou *Nástroje > Možnosti > Zobrazení > Konec odstavců*, popř. ikonou se symbolem ¶.
- Text nikdy neformátujeme vložením skupiny více mezer!
- Slova na konci řádku **nedělíme ručně** (vložením spojovníku a stiskem Enter). Je-li dělení slov požadováno, zapneme automatické dělení slov; při přípravě rukopisu ponecháváme dělení slov raději vypnuté.
- Nadpisy (popř. další pojmy, hesla), které mají být ve výsledné publikaci psány **verzálkami** (velkými písmeny), píšeme obvyklým způsobem; verzálky později zvolíme ve stylu odstavce. V opačném případě by se text psaný verzálkami objevil i v obsahu, rejstříku apod.
- Používáme **správné znaky**. Často se chybně zaměňuje číslice 0 za písmeno O, číslice 1 za písmeno l, řecké β za německé ß, malé písmeno x za znak × (krát; vložíme kombinací ALT 0215).

Interpunkční znaménka

- **Znaménka** . , ; : ? ! píšeme v souvislém textu v obvyklém významu interpunkčních znamének bez mezery k předchozímu slovu, za znaménky píšeme jednu mezeru.
- Pokud se vedle sebe sejdou dvě interpunkční znaménka, neklade se mezi ně mezera.
- Poloha znamének vzhledem k uvozovkám a závorkám zaleží na tom, zda je jimi ohraničena celá věta, nebo pouze její část.
- **Tečka** označuje řadové číslovky. Tečka se píše za některými zkratkami. Pokud končí věta zkratkou nebo řadovou číslovkou, píše se tečka pouze jedna.
- Tečka se nesází za nadpisy, a to ani v případě, že jsou složeny z více vět.
- V názvech počítačových souborů, ve webových a e-mailových adresách, v označení verzí programů a v desetinném číslování kapitol se píše tečky bez mezer.
- Za slovem „viz“ se tečka nepíše – není to zkratka, nýbrž (archaický) imperativ. Další pravidla o použití tečky uvádíme v části *Čísla*.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

PŘÍKLADY

První věta končí tečkou. Za ní je mezera a další věta.

Ten nápad byl vskutku „geniální“. „Celá věta je v uvozovkách.“

„Je to zvláštní,“ řekl kapitán, „jak jen to vysvětlit?“

Můžeme použít tento program (nebo jeho část).

jinak, také správně: Můžeme použít tento program. (Také lze použít jeho libovolnou část.)

chybně: 80-tá léta — **správně:** 80. léta

chybně: 2-hý muž — **lépe:** 2. muž — **ještě lépe:** druhý muž

InDesign CS5 (verze 7.0) lze stáhnout na www.adobe.com. V kapitole 2.3.1 rozvádíme myšlenky z kapitoly 1.7, viz pozn. 3.

Literatura

- [1] BERAN, Vladimír a kol.: *Aktualizovaný typografický manuál*. 3. vyd. Praha: Kafka design, 2003.
- [2] KOČIČKA, Pavel – BLAŽEK, Filip: *Praktická typografie*. 2. vyd. Praha: Computer Press, 2004. ISBN 80-722-6385-4.
- [3] BŘEZINA, Petr: *Cizojazyčná sazba*. 1. vyd. Plzeň: 2005.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

Další interpunkční znaménka

- **Dvojtečka** ve smyslu poměru (v matematice, chemii, kuchyni) se píše s mezerou z obou stran; ve smyslu skóre zápasu nebo vyjádření času používáme dvojtečku bez mezer.
- **Výpustka** („trojtečka“) ... nahrazuje nevyslovený text (podobně jako pomlčka), vypuštěný text (např. z delšího citovaného textu) nebo část výčtu. Při náhradě části výčtu se výpustka od předchozího textu, který musí končit čárkou, odděluje mezerou, jinak se přisazuje těsně. (Další tečku za „trojtečkou“ na konci věty nepíšeme. Výpustka je speciální znak odlišný od tří za sebou vložených teček. (Ve Wordu jej vložíme kombinací CTRL ., popř. ALT 0133.)

PŘÍKLADY

Záslouhou fotbalisty Poláka skončilo utkání stavem 2:1. Maryša mu nařadila nápoj v poměru 1 : 12.

Ty jsi ale... Lásko, ach lásko...

Používáme pouze standardní výpustku. Jiný počet teček (čtyři, pět, osm, dvacet, ...) se zásadně nepoužívá.

- **Závorky a uvozovky** se píší bez oddělení mezerou od slova, výrazů či věty, které obklopují. Mezery se píší před počátečními a za koncovými uvozovkami, resp. závorkami. Je-li v uvozovkách, resp. závorkách celá věta, sází se tečka (vykřičník, otazník) uvnitř uvozovek, resp. závorek. Pokud je v uvozovkách, resp. závorkách pouze část věty, sází se tečka (vykřičník, otazník) až za ně.
- V běžném textu užíváme **kulaté** (), popř. **hranaté** závorky []; užití lomítka / ve smyslu závorek je anachronismem z dob psacích strojů (dnes má význam jen v akcidenční sazbě – oznámení, plakáty, výtvarná typografie –, nikoliv v odborném textu či beletrii).
- V českém jazyce lze užít **tři varianty uvozovek**. Klasické uvozovky mají tvar „“ (pomlčka: „“⁶⁶, tedy: první uvozovky jsou dole a mají tvar devítek, druhé jsou nahoře a mají tvar šestek). Jiný typ dvojitých uvozovek “ ” (symbolicky: “ ”^{66 99}) patří do anglického jazyka a v češtině je nepřipustný. Pokud je v textu třeba užít uvozovky vnořené do uvo-

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

zovek (např. pro citát v přímé řeči), užíváme další přípustné typy uvozovek: jednoduché uvozovky ‘ (tvar: ^o) či špičaté uvozovky » « (v češtině se zásadně užívají „šipkami dovnitř“, tj. opačně než ve francouzštině).

- Znak " označuje **jednotku palec** nebo **úhel** vyjádřený ve vteřinách.
- **Odsuvník (apostrof)** je znám především z cizích jazyků; má tvar „devítky nahoře“, tedy ’. V akcidenční tiskovině se může použít ke zkrácení letopočtu.

PŘÍKLADY

Ladislav Kozoroh řekl: „Vy jste zdařile pojednal o obratníku Raka.“ To byl opravdu „skvělý“ příklad. Ano, ten příklad je vskutku „skvělý“. Štěpán Rak poznamenal: „Mě ,nějaký Kozoroh‘ opravdu nezajímá!“

Kritik Kozoroh uvedl: „Myslím, že d'Artagnan je dobře napsaná postava »Tří mušketýrů«.“

Literatura

- [1] BERAN, Vladimír a kol.: *Aktualizovaný typografický manuál*. 3. vyd. Praha: Kafka design, 2003.
- [2] KOČIČKA, Pavel – BLAŽEK, Filip: *Praktická typografie*. 2. vyd. Praha: Computer Press, 2004. ISBN 80-722-6385-4.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

Spojovníky a pomlčky

Je třeba důsledně rozlišovat psaní pomlčky a spojovníku; základní zásady jsou obsaženy v *Pravidlech českého pravopisu*, další zásady plynou ze zvyklostí typografických. **Spojovník** - je kratší a silnější, píšeme jej přímo z klávesnice; **pomlčka** - je delší a tenčí, ve Windows ji obecně vkládáme kombinací ALT 0150, ve Wordu CTRL -, často automaticky nahradí spojovník při vhodném nastavení tzv. automatických oprav.

Spojovník

- **Spojovník** (*divis*) se píše vždy bez mezer a používá se jako spojovací znaménko ve složených výrazech a slovních tvarech s částicí -li. Další funkcí spojovníku je označení dělení slov (proto se mu také někdy říká **rozdělovník**).
- Složeniny číslic a slov se píší bez spojovníku!

PŘÍKLADY

je-li, bude-li, není-li

slovník česko-německý, Karel Matěj Čapek-Chod, Belá-Durice, Frýdek-Místek

Ostrava-Poruba, propan-butan

n-tice, *k*-tice, ISBN 80-901373-6-9

Zeleno-modrý svetr má motiv střídajících se zelených a modrých pruhů, zatímco zeleno-modrý svetr má celý namodrale zelenou barvu.

chybně: 8-mi bitový — **správně:** 8bitový

Pomlčka

- **Pomlčka s mezerou po obou stranách** se píše k oddělení částí textu (vsuvky, heslovitá označení).
- **Pomlčka s mezerou za pomlčkou** se užívá k vyjádření přímé řeči místo uvozovek, dále při sazbě výčtů (ve funkci odrážky) a při označení celých měnových hodnot.
- **Pomlčka s mezerou před pomlčkou** se používá k vyjádření nedokončené výpovědi. V tomto případě nenásleduje tečka.
- **Pomlčka ve významu „až“, „od do“, „proti“ není oddělena mezerami.**

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

PŘÍKLADY

Lidé celého světa – žádný národ neopomíjíme – touží po míru. Kniha – přítel člověka.

– Čeho jste ředitelem? Koho řídíte?

350,- Kč včetně DPH

Už toho mám opravdu dost, ty –

Už toho mám opravdu dost, ty trou–

doporučená teplota 25–28 °C, žil v letech 1921–2008, zápas Česko–Německo, utkání Sparta–Slavia

Literatura

- [1] BERAN, Vladimír a kol.: *Aktualizovaný typografický manuál*. 3. vyd. Praha: Kafka design, 2003.
- [2] KOČIČKA, Pavel – BLAŽEK, Filip: *Praktická typografie*. 2. vyd. Praha: Computer Press, 2004. ISBN 80-722-6385-4.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

Čísła a značky

Značky

- **Paragraf § a ampersand &**, tedy značky zastupující slova, se také – podobně jako slova, která zastupují – píše s mezerou po obou stranách.
- **Stupně a procenta** se ve významu podstatného jména píše s mezerou; ve významu přídavného jména bez mezery. Spojení „stupeň Celsia“ se chápe jako jeden výraz, takže značka stupně se od písmene mezerou neodděluje. Jednotkou termodynamické teploty je kelvin (nikoliv neexistující „stupeň Kelvina“).

PŘÍKLADY

... a proto se odsuzuje podle § 26, odst. 2 trestního zákona...

Laurin & Klement, Otec & syn

Tato část tvoří 15 % celku. Je to 15% roztok kyseliny sírové.

0 °C ~ 32 °F ~ 273,15 K

Čísła

- **Nižší hodnoty** (obvykle do tuctu) je vhodné v běžných (nikoliv matematických) textech psát raději slovy než číslicí.
- **Spojení čísla se slovem** se sází bez mezer a bez spojovníku.
- Znak \times (**krát**; vložíme kombinací ALT 0215) nelze nahrazovat malým písmenem x. V matematických textech jej používáme jen tehdy, pokud nehrozí záměna s vektorovým součinem. Podobně při psaní vykřičníku dbáme, aby nedošlo k záměně interpunkce za symbol faktoriálu.
- Za **řadovou číslovkou** píšeme za tečku mezeru.
- V českém textu používáme jako **oddělovač desetinné části** čísla zásadně čárku. Kvůli přehlednosti za každou trojicí cifer v obou směrech od desetinné čárky ven z čísla píšeme mezeru, desetinnou čárku mezerami neoddělujeme. (Tuto zásadu nedodržujeme ve výpisech zdrojových kódů, v zápisu syntaxe funkcí apod.)
- **Data** píšeme s mezerami za označením dne i měsíce. Čtyřciferné **letopočty** se píše bez mezer.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

- **Časové údaje** – hodiny se od minut oddělují tečkou bez mezery, minuty od sekund dvojtečkou bez mezery. Minuty i sekundy vyjadřujeme dvojciferným číslem. Neužíváme obskurní zkratku hod., ale správnou značku fyzikální jednotky h; v beletristickém textu vypíšeme celým slovem (hodina).
- **Telefonní čísla** v ČR se člení mezerami po třech cifrách; v PSČ se odděluje mezerou první trojice od následující dvojice.

PŘÍKLADY

první řešitel, pět mrtvých psů, 25. kniha

5krát, 5x, 8bitový, 50násobně

25. výročí, 18. místo

Stanovená číselná hodnota je 25 376,918 407. Má 1 789 kusů této publikace.

10. 5. 2007 nebo 10. května 2007

Od roku 1990 je ředitelkou školy RNDr. Irena Přádná.

Vyučovací hodina začíná ve 12.10 a končí ve 12.55. Učitel přišel ve 12.10:38.

$t_1 = 12 \text{ h}$

Gymnasium F. X. Šaldy má telefon 482 710 077 a PSČ 460 01.

Literatura

- [1] BERAN, Vladimír a kol.: *Aktualizovaný typografický manuál*. 3. vyd. Praha: Kafka design, 2003.
- [2] KOČIČKA, Pavel – BLAŽEK, Filip: *Praktická typografie*. 2. vyd. Praha: Computer Press, 2004. ISBN 80-722-6385-4.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

Technická sazba

Sousloví „technická sazba“ používáme obvykle k označení nejnáročnějších typografických disciplín: sazby matematické a fyzikální, sazby chemické a sazby not. Ukažme jen zcela základní pravidla.

Elementární pravidla matematické a fyzikální sazby

Matematická sazba se řídí pravidly, která (většinou) respektují matematický význam symbolů a jejich logickou souvislost a splňují estetické požadavky.

- Volíme vhodné písmo tak, abychom eliminovali možnou záměnu znaků (např. malé l a číslici 1 – v bezpatkovém písmu jsou často téměř shodné: l — 1).
- Znaménka se od čísel nebo jiných symbolů oddělují čtvrtinovými mezerami s neproměnnou velikostí.
- Znaménko minus má stejnou šířku jako plus a je ve stejné výšce. *Není shodné* se spojovníkem.

Základním (stojatým) řezem písma se sázejí:

- běžné číslice a indexy,
- elementární funkce, popř. operace (sin, cos, tg, ln, div, mod, ...),
- speciální zkratky (min, max, lim),
- závorky, operátory,
- fyzikální jednotky (pravidlo umožňuje dobře odlišit veličiny od jednotek, např. W je watt, zatímco *W* práce).

Kurzivou se sázejí:

- názvy konstant a proměnných,
- funkcí,
- fyzikálních veličin.

Tučným bezpatkovým písmem se označují číselné obory.

Fyzikální jednotky se od číselných hodnot svých veličin oddělují mezerou.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

PŘÍKLADY

Planckova konstanta $h = 6,62606896 \cdot 10^{-34} \text{ J}\cdot\text{s}$

$x = 5 \text{ m}$, $W = 5 \text{ J}$, $P = 3 \text{ W}$

Identita $\sin 2x = 2 \sin x \cos x$ platí všude v **R**.

Řešte v oboru **R**. Omezte se na **Z₊**.

Literatura

- [1] BERAN, Vladimír a kol.: *Aktualizovaný typografický manuál*. 3. vyd. Praha: Kafka design, 2003.
- [2] KOČIČKA, Pavel – BLAŽEK, Filip: *Praktická typografie*. 2. vyd. Praha: Computer Press, 2004. ISBN 80-722-6385-4.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

Německá typografická pravidla

Česká typografie se vyvíjela v prostředí značně ovlivněném typografií německou. Pokud vyjdeme od nám již známých typografických pravidel českých, lze říci, že pravidla německá jsou jim velmi podobná. V následujícím přehledu jsou proto uvedeny jen odlišnosti od pravidel českých, a to pouze v oblasti typografických pravidel, nikoliv např. v pravidlech pro dělení německých slov a psaní velkých písmen, která je také nutno respektovat. Podrobnější soupis všech pravidel lze najít např. v publikaci [1].

Písmena

- Německá abeceda obsahuje tři přehlasované samohlásky ä, ö, ü, které se sázejí v podobě s dvěma tečkami; podoba s čárkami se užívá jen výjimečně v graficky alternativně upravených materiálech.
- Německé písmeno ß (ostré es, *Eszett*) se vyvinulo z ligatury (slitku) písmen s a z; proto k minuskulnímu ß neexistuje majuskulní varianta. Ve verzáلكové a kapitáلكové sazbě se znak ß nahrazuje zdvojeným SS.
- Ligatury se sázejí, jen když příslušná písmena náležejí témuž kmeni. Pokud se ve složenině na hranici dvou kmenů, resp. předpony/přípony a kmene setkají písmena, která by mohla tvořit ligaturu, ligatury se neužije.

PŘÍKLADY

První český vlastenecký spolek založili v České Vsi národní buditelé Jaromír Müller, Jaroslav Dräger a Jarmil Körner.

Das Projekt „Weiße Flecken“ wurde von der Initiative Step21 organisiert. — PROJEKT WEISSE FLECKEN — PROJEKT WEISSE FLECKEN

s ligaturou: schaffen, erfinden, fliegen

bez ligatury: höflich, ich kaufte, auflegen

Zkratky

- Bez tečky se píší zkratky, které označují metrické a na desítkové soustavě založené míry a váhy, chemické prvky, světové strany, měnové jednotky, normované časové jednotky a dále zkratky, které se vyslovují tak, že se hláskují po jednotlivých písmenech.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

- S tečkou se píše zkratky označující nemetrické a na desítkové soustavě nezaložené míry a dále zkratky, které se při čtení nahrazují celým slovem, jež bylo zkráceno.
- Je-li třeba zdůraznit skloňování, pak v případě, že poslední písmeno zkratky je shodné s posledním písmenem zkracovaného slova, připojí se skloňovací koncovka před tečku, v opačném případě se připojuje až za tečku.
- U zkratk bez tečky lze v genitivu singuláru mužského a středního rodu a v plurálu všech tří rodů připojit koncovku -s. Koncovku však nikdy nepřibírají zkratky chemických prvků, světových stran, měnových a měrných jednotek.

PŘÍKLADY

m = Meter, g = Gramm, N = Norden, BRD = Bundesrepublik Deutschland, Pkw (PKW) = Personenkraftwagen

S. = Seite, Bd. = Band, Nr. = Nummer, Anm. = Anmerkung, Dtzd. = Dutzend, In. = Inch, Mon. = Monat

die Bde. = die Bände, dem Hrn. = dem Herrn

des Jh.s = des Jahrhunderts, die Jh.e = die Jahrhunderte

des Pkws, die Pkws, die AGs, des EKGs, die EKGs

Číslice a čísla, značky; uvozovky

- Rozsah u letopočtů se vyznačuje lomítkem.
- Teplotní stupně se sázejí tak, že se mezi číslici a značku pro stupeň klade mezera, písmeno označující stupnici následuje bez mezery. V ostatních případech se značka pro stupeň sází bez mezery těsně za číslici.
- Před značkami % a ‰ se sází mezera; v odvozeninách a složeninách mezera odpadá.
- Značky § se užívá jen ve spojení s následující číslicí; plurál se značí zdvojeným §§.
- Němčina obvykle užívá stejné typy uvozovek jako čeština (viz předchozí kapitoly). Ve Švýcarsku se však často užívá i v německém textu francouzská podoba « ».
- Je-li uvozovací věta za přímou řečí, jsou koncové uvozovky vždy před čárkou, ale za otazníkem a vykřičníkem (patří-li tato znaménka k větě).

PŘÍKLADY

2001/02, 1914/18

8 °C, 50°nördlicher Breite

100 %, 8%ig, 5%-Klausel

§ 9, der § 17, §§ 10 bis 15, §§ 10–15

„Ich warte schon lange“, sagte sie. — „Warum ich? Warum bin ich gerade dazu auserkoren?“ „Wie?“ fragten K. und die Wirtin gleichzeitig.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

Spojovník a pomlčka

- Když se za sebou setká více složených slov, jimž je některá součást společná, píše se tato součást jen u jedné ze složenin a u ostatních se nahrazuje spojovníkem; toto pravidlo nelze použít u neodlučitelných předpon.
- Spojovník se užívá ve složeninách, jejichž součástí je víceslovné jméno.
- Ve složeninách s číslicí se dle nových německých pravopisných pravidel píše vždy spojovník; toto pravidlo se nevztahuje na přípony.
- Pravidla pro psaní pomlčky jsou téměř stejná jako v českém jazyce, avšak pomlčka ve smyslu „gegen“ (proti) se sází s mezerou po obou stranách.

PŘÍKLADY

Ost- und Westeuropa, Ein- und Ausgang, Bäckerei- und Konditoreimaschinen

chybně: Ge- und Verbot, Be- und Entwässerung — **správně:** Gebot und Verbot, Bewässerung und Entwässerung

Karl-Marx-Platz, Franz-Josef-Straße

9-jährig, der 68er

Brasilien – Chile: Elfmeter-Drama im Video

Literatura

- [1] BŘEZINA, Petr: *Cizojazyčná sazba*. 1. vyd. Plzeň: 2005.
- [2] KOČIČKA, Pavel – BLAŽEK, Filip: *Praktická typografie*. 2. vyd. Praha: Computer Press, 2004. ISBN 80-722-6385-4.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

Citace pramenů a literatury

Všechny zdroje informací, které používáme v seminární, maturitní či jakékoliv jiné práci, je třeba řádně citovat. Existuje několik zavedených způsobů, jak zdroje citovat; za standard bývá považována norma ČSN ISO 690. V Gymnáziu F. X. Šaldy se uvádějí citace podle této normy; více autorů se však – na rozdíl od posledního vydání této normy – uvádí tradičním způsobem. Webovou stránku nestačí označit jen její adresou; je třeba také uvést autora a název (pokud jsou tyto údaje uvedeny) a datum citace.

Vzory citací základních typů dokumentů

Kniha jednoho autora

MACHÁČEK, Martin: *Fyzika pro gymnázia: Astrofyzika*. 1. vyd. Praha: Prometheus, 1998. ISBN 80-7196-091-8.

Kniha více autorů

MÁDR, Vilém – KNEJZLÍK, Jaromír – KOPEČNÝ, Jan – NOVOTNÝ, Ivo: *Fyzikální měření*. 1. vyd. Praha: SNTL, 1991. ISBN 80-1278-013-7.

Článek v časopisu

KOZOROH, Ladislav: Obratník Raka v inuitské mytologii. *Lidé a země*, 2009, roč. 13, č. 7, s. 74–79. ISSN 0024-2896.

Webová stránka

PIŠŮT, Ján – ZAJAC, Rudolf – HANČ, Jozef – ŠEBESTA, Juraj: *O atómech a kvantovaní pre učiteľa fyziky* [online]. <<http://www.ddp.fmph.uniba.sk/~pisut/kniha/>> [citováno 3. 8. 2011].

Seminární, maturitní či kvalifikační práce

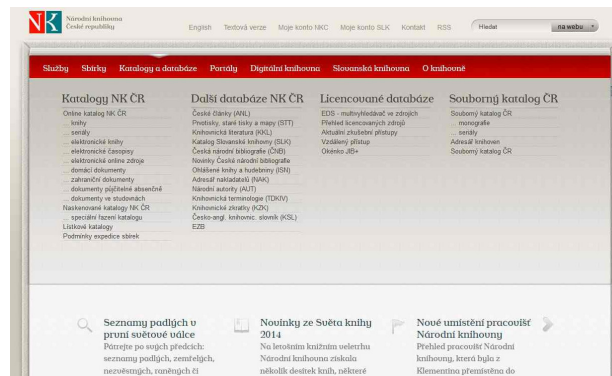
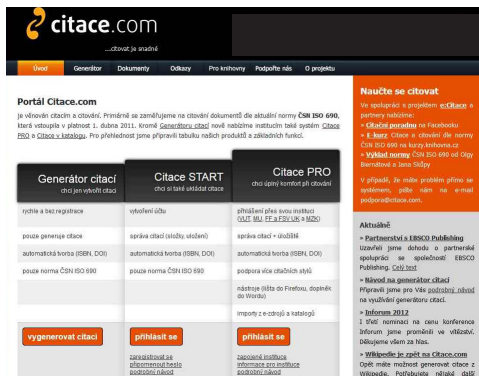
MATOUŠOVÁ, Jana: *Měření rychlosti výtahů v libereckých mrakodrapech*. [Maturitní práce.] Liberec: Gymnázium F. X. Šaldy, 2012. Vedoucí práce: Vítězslav Pěnička.

Generátory citací

Citace.com (www.citace.com) – vytvoří citaci dle zadaných údajů, popř. dohledá dle zadaného identifikátoru (ISBN).

Národní knihovna České republiky (www.nkp.cz) – hledání v databázi NKČR, automatické vytvoření citace.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

Soupis literatury

- Soupis použité literatury a dalších pramenů uvádíme na konci celé práce (před případnými přílohami).
- Soupis řadíme abecedně dle příjmení autora. Pokud uvádíme více publikací téhož autora, řadíme je chronologicky podle roku vydání.
- Jednotlivé publikace a další prameny označujeme čísly či zkratkami podle toho, jaký systém odkazů v práci používáme (viz dále).

Odkazy na literaturu a další zdroje

Existují čtyři základní způsoby, jak v textu zapisovat k citacím odkazy na zdroje:

- „metoda prvku a data“, tzv. **harvardský systém** – k označení zpravidla využívá jméno autora a rok vydání;
- **metoda zkratek** – pro každé dílo je dle určitého systému zavedena jednoznačná zkratka;
- **metoda číselných odkazů** – odkazy jsou postupně číslovány;
- **metoda poznámek** – citovaný zdroj je uveden na téže stránce v poznámce pod čarou nebo v poznámkách na konci dané kapitoly.

V Gymnáziu F. X. Šaldy je dovoleno užít všech těchto metod; v jedné práci je však nutno jednotně citovat pouze jedním z uvedených principů. Podrobnější zásady může stanovit vedoucí práce či předmětová komise v zadání.

Harvardský systém

Jméno tvůrce a rok vydání citovaného zdroje jsou uvedeny v textu v kulatých závorkách. Pokud se jméno tvůrce vyskytuje přirozeně v textu, následuje pouze rok v kulatých závorkách. Místo citace ve zdroji (obvykle číslo strany) se uvádí do kulatých závorek za rok. Pokud mají dva nebo více zdrojů stejného tvůrce i rok vydání, odlišují se dalšími znaky, např. malými písmeny abecedy přiřazenými k roku vydání. Takovéto znaky je třeba zřetelně uvést i v soupisu literatury, aby bylo možno citovaný pramen identifikovat.

TYPOGRAFICKÁ PRAVIDLA

PŘÍKLAD

Pěstování lilií v prostředí školy výborně popisuje Pěnička (2012, s. 8). Ukazuje se však, že jím popsané metody narážejí na některá úskalí, jež byla rovněž experimentálně prozkoumána (Buchalová, 2014, s. 3). K dějinnému rozměru této problematiky se vyjadřuje opět Pěnička (2012a, s. 378).

Zkratky pro prameny

Pro každé dílo je dle určitého systému zavedena jednoznačná zkratka; systém je buď předepsán, nebo si jej autor vytvoří sám. Jeden z možných systémů vypadá takto: Citovaná literatura je označena zkratkou typu [Xxxn] v případě jednoho autora (Xxx jsou první tři písmena příjmení, n je rok vydání publikace), či typu [X₁X₂X₃n] v případě více autorů; X_i je první písmeno příjmení i-tého autora. Za dvojtečkou může být připojeno číslo strany, z níž se cituje.

PŘÍKLAD

Výklad v kapitole *Chyby přímých měření* se drží klasické učebnice [Mád91] a novějšího skriptu [ČMB94]; úvahy obvykle prováděné na základě diferenciálního a integrálního počtu jsou nahrazeny zjednodušeným vysvětlením postaveným na diagramech. Další užité zjednodušení výpočtů v kapitole *Chyby veličin určených výpočtem* vychází z knihy [ŽL77:22].

Číslované odkazy

Soupis literatury uvedený v závěru publikace číslujeme pomocí rostoucí posloupnosti přirozených čísel s diferencí 1. Pomocí těchto čísel umístěných do hranatých závorek na zdroj odkazujeme.

PŘÍKLADY

Pěstování lilií v prostředí školy výborně popisuje Pěnička v publikaci [3]. Ukazuje se však, že jím popsané metody narážejí na některá úskalí, jež byla rovněž experimentálně prozkoumána (viz podrobněji [1]). K dějinnému rozměru této problematiky se vyjadřuje [4].

Poznámky pod čarou

Zdroj citace se uvádí přímo na dané stránce v poznámce pod čarou. Při prvním výskytu publikace uvádíme úplnou citaci dle vzoru výše, při dalších výskytech citaci zkrácenou (obsahuje jméno autora, název díla, číslo strany, odkud se cituje). Pokud je citace z téhož pramene jako citace bezprostředně předcházející, uvede se pouze slovo „Tamtéž“ a číslo strany.

